

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ ARAGATSOTN MARZ

Մարզկենտրոնը՝
ք. Աշտարակ

Marz centre
Ashtarak town

Տարածաշրջանները՝
Աշտարակ
Ապարան
Արագած
Թալին

Territories
Ashtarak
Aparan
Aragats
Talin

Քաղաքները՝
Աշտարակ
Ապարան
Թալին

Towns
Ashtarak
Aparan
Talin

Տարածքը Territory	2 756 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, % Territory share of the marz in the territory of the RA, %	9.3
Համայնքներ, 2022թ. տարեևկգրի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2022	9
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	118
Բնակչության թվաքանակը 2022թ. տարեևկգրի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2022	124.6 հազ. մարդ / ths. person
<i>այդ թվում՝</i> <i>including:</i>	
քաղաքային urban	26.5 հազ. մարդ/ ths. person
գյուղական rural	98.1 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2021թ., % Share of marz population in the total population of the RA 2021, %	4.2
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2021թ., % Share of urban population size 2021, %	21.3
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	217 478.4 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	53 875.1 հա/ ha

Արագածոտնի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևմուտքում:

Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ Կոտայքի մարզին, հարավում՝ Արմավիրի մարզին և ք. Երևանին, արևմուտքում պետական սահմանով սահմանակից է Թուրքիային:

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան – Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի: Մարզի տարածքը հատում է նաև Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2021թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

➤ արդյունաբերություն	2.1 %,	➤ industry	2.1 %,
➤ գյուղատնտեսություն	9.3 %,	➤ agriculture	9.3 %,
➤ շինարարություն	4.0 %,	➤ construction	4.0 %,
➤ մանրածախ առևտուր	1.9 %,	➤ retail trade	1.9 %,
➤ ծառայություններ	0.7 %:	➤ services	0.7 %.

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքնորի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Aragatsotn marz is located in the northwest of the territory of the Republic of Armenia.

The marz is bordered by Shirak and Lori marz in the North, Kotayk marz in the East, Armavir marz and Yerevan city in the South, and borders Turkey on the state border.

The 3 motor highways of republican importance – Yerevan – Ashtarak – Talin - Gyumri, Yerevan – Ashtarak - Spitak and Yerevan – Armavir – Karakert - Gyumri run through the territory of the Aragatsotn marz. The territory of marz intersects of the Republic of Armenia principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2021 the share of economy main branches of Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised:

The main economy branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and of drinks, precious articles and exploiting of mines of building materials.

The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road transport.

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2022թ. տարեկազմի դրությամբ՝ 16.6 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան-Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33 մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 721 հատ խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 721-ամյակը (ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է ևս 1 փոքր խաչ):

Աշտարակ քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է: Քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2022թ. տարեկազմի դրությամբ՝ 5.9 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2022թ. տարեկազմի դրությամբ՝ 4.0 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

Marz centre Ashtarak town (as of the beginning of the year, 2022 comprised 16.6 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

On the Ashtarak-Aparan road was built cross, which have 33 m height and consists of 1 721 small crosses. Small crosses symbolize the 1 721 anniversary of the adoption christianity of armenian nation(every year they add one more small cross to the big cross).

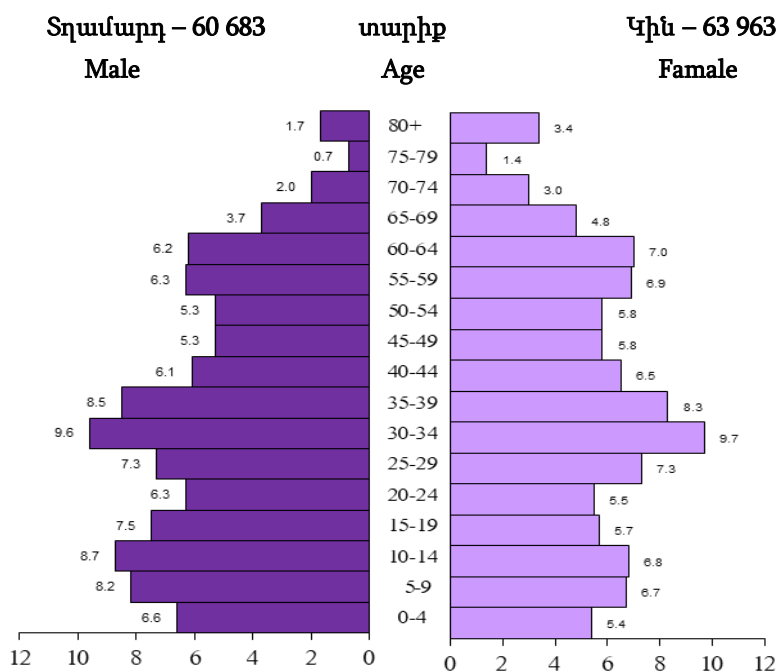
Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan. It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz. The main branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (as of the beginning of the year, 2022 comprised 5.9 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (as of the beginning of the year, 2022 comprised 4.0 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan). The base of economy is precious articles production.

ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՍԵՌԱՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԲՈՒՐԳԸ,
2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ

AGE AND SEX PYRAMID OF ARAGATSO TN MARZ DE JURE POPULATION,
2022 as of January 1

%

ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ
SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF MARZES AND YEREVAN CITY OF THE RA

ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES

Անվանումը	Town name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ¹ Number of permanent population as of January 1, 2022, person ¹
Աշտարակ	Ashtarak	16 630
Ապարան	Aparan	5 873
Թալին	Talin	4 042

ԳՅՈՒՂԵՐՆ ԸՍՏ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ
VILLAGES ACCORDING TO COMMUNITIES

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2022 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ² Number of permanent population as of January 1, 2022, person ²
Աշտարակի համայնք Ashtarak community			
1	Մուղնի	Mughni	1 063
2	Ագարակ	Agarak	2 065
3	Աղձք	Aghdsk	1 897
4	Անտառուտ	Antarut	393
5	Ավան	Avan	940
6	Արագածոտն	Aragatsotn	1 171
7	Արուճ	Aruj	1 253
8	Արտաշավան	Artashavan	724
9	Բազմադրյուր	Bazmaghbyur	1 006
10	Բյուրական	Byurakan	4 621
11	Դպրևանք	Dprevank	78
12	Լեռնարոտ	Lernarot	353

¹ ՀՀ քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացված է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող բնակչության ընթացիկ հաշվառմամբ:

The population of RA cities/towns are presented according to the current population statistics based on the RA 2011 Population Census.

² ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 953 գյուղական վայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ և ըստ մարզերի, ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են Արդարադատության նախարարության Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման և Ոստիկանության (ճշգրտված՝ տ/տ կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության արդյունքներով) վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա: Ընդ որում, վերջինս վերագնահատված է ՏՏԿԱՀ արդյունքներով ստացված միգրացիայի տվյալներով (շեղումը՝ 01.01.2022թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է 10.45 %): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղերի միջև տվյալ տեղեկատվության գրանցման, փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

The sources of these data on RA villages are the annual statistical reporting forms «Age and Sex composition of rural population» provided by the communities. According to this source the total permanent population of RA 953 villages, as a whole and by marzes (regions), have some deviation from the same data of current statistics of population, which is based on the administrative registers of the Civil Status Acts of the Ministry of Justice and the Police (adjusted by the results of Integrated Living Conditions Survey), while the latter is statistically adjusted by the migration results of ILCS (as of 01.01.2022 the deviation comprised 10.45 % for the Republic). The deviation is mainly due to the lack of a system for registration, exchange, comparison and verification of the given information between the villages at the level of nominal data.

ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ
SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF MARZES AND YEREVAN CITY OF THE RA

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2022 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ² Number of permanent population as of January 1, 2022, person ²
13	Լուսաղբյուր	Lusaghbyur	-
14	Խնուսիկ	Khnusik	17
15	Կարբի	Karbi	5 253
16	Կարին	Karin	666
17	Կոշ	Kosh	3 437
18	Ղազարավան	Ghazaravan	681
19	Նիգատուն	Nigatun	-
20	Նոր Ամանոս	Nor Amanos	832
21	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia	1 439
22	Նոր Երզնկա	Nor Erzuka	1 885
23	Ոսկեհատ	Voskehat	1 163
24	Ոսկեվազ	Voskevaz	4 530
25	Սաղմոսավան	Saghmosavan	219
26	Սասունիկ	Sasunik	2 948
27	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik	85
28	Տեղեր	Tegher	189
29	Ուշի	Ushi	1 725
30	Ուջան	Ujan	3 358
31	Փարպի	Parpi	2 450
32	Օհանավան	Ohanavan	2 697
33	Օշական	Oshakan	5 950
34	Օրգով	Orgov	534
Ապարանի համայնք Aparan community			
1	Արագած	Aragats	3 402
2	Արայի	Arayi	580
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh	581
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush	711
5	Երնջատափ	Yernjatap	563
6	Թթուջուր	Ttujur	237
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh	824
8	Ծաղկաշեն	Tsaghkashen	445
9	Կայք	Kayk	608
10	Հարթավան	Hartavan	1 009
11	Ձորագլուխ	Dsoraglukh	262
12	Նիգավան	Nigavan	689
13	Շենավան	Shenavan	1 532
14	Շողակն	Shoghakn	170
15	Չքնաղ	Chknagh	259
16	Ջրամբար	Jrambar	125
17	Սարալանջ	Saralanj	228
18	Վարդենիս	Vardenis	729
19	Վարդենուտ	Vardenut	1 020
20	Քուչակ	Kuchak	2 081
21	Մելիքգյուղ	Meliqjugh	1 082

ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ
SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF MARZES AND YEREVAN CITY OF THE RA

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2022 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ² Number of permanent population as of January 1, 2022, person ²
Թալինի համայնք Talin community			
1	Ագարակավան	Agarakavan	1 065
2	Ակունք	Akunk	694
3	Աշնակ	Ashnak	1 348
4	Գառնահովիտ	Garnhovit	378
5	Դաշտադեմ	Dashtadem	556
6	Դավթաշեն	Davtashen	758
7	Դիան	Dian	114
8	Եղնիկ	Yeghnik	481
9	Զարինջա	Zarinja	647
10	Զովասար	Zovasar	515
11	Թաթուլ	Tatul	1 003
12	Իրինդ	Irind	868
13	Ծաղկասար	Tsaghkasar	91
14	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur	1 189
15	Կարմրաշեն	Karmrashen	508
16	Կաքավաձոր	Kaqavadsor	1 222
17	Հացաշեն	Hacashen	243
18	Զորագյուղ	Dsoragiugh	3
19	Մաստարա	Mastara	2 582
20	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberdd	1 631
21	Ներքին Մասնաշեն	Nerkin Sasnashen	1 115
22	Նոր Արթիկ	Nor Artik	538
23	Շղարշիկ	Shgharshik	572
24	Ոսկեթաս	Vosketas	485
25	Պարտիզակ	Partizak	379
26	Սուսեր	Suser	270
27	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberdd	485
28	Վերին Մասնաշեն	Verin Sasnashen	369
29	Ցամաքասար	Tsamakasar	420
Ալագյազի համայնք Alagiuz community			
1	Ալագյազ	Alagyuz	607
2	Ավշեն	Avshen	461
3	Կանիաշիր	Kaniashir	416
4	Ճարճակիս	Tchartchakis	395
5	Միջնատուն	Mijnatun	177
6	Միրաք	Mirak	137
7	Շենկանի	Shenkani	308
8	Ջամշլու	Jamshlu	327
9	Ռյա թազա	Rya Taza	728
10	Սադունց	Sadunts	329
11	Սիփան	Sipan	321
Մեծաձորի համայնք Metsadzor community			
1	Մեծաձոր	Metsadsor	172
2	Օթևան	Otevan	247

ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ
SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF MARZES AND YEREVAN CITY OF THE RA

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2022 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ² Number of permanent population as of January 1, 2022, person ²
Արագածավան համայնք Aragatsavan community			
2	Արագածավան	Aragatsavan	6 220
2	Արտենի	Arteni	3 710
3	Գետափ	Getap	129
4	Լուսակն	Lusakn	246
Արևուտ համայնք Arevut community			
1	Արևուտ (նախկինում՝ Բարոժ)	Arevut (formerly Baroj)	123
2	Դմասար	Ddmasar	175
3	Թլիկ	Tllik	162
4	Կանչ	Kanch	138
5	Հակո	Hako	189
6	Սորիկ	Sorik	117
Ծաղկահովիտ համայնք Tsaghkahovit community			
1	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit	2 198
2	Բերքատատ	Berkarat	928
3	Գեղաղիբ	Geghadir	608
4	Գեղաձոր	Geghadzor	1 253
5	Գեղարոտ	Gegharot	470
6	Լեռնապար	Lernapar	548
7	Ծիլքար	Tsilkar	596
8	Հնաբերդ	Hnaberd	2 287
9	Նորաշեն	Norashen	1 288
10	Վարդաբլուր	Vardablur	292
Շամիրամ համայնք Shamiram community			
1	Շամիրամ	Shamiram	2 063

ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ
SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF MARZES AND YEREVAN CITY OF THE RA

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2021թ.

SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000
POPULATION IN ARAGACOTN MARZ, 2021

	Ընդամենը Total	<i>ընդհանրապես՝</i> <i>including:</i>		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 133	4 867	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	128	61	67	Births, person
Մահացածներ, մարդ	113	56	57	Deaths, person
Ամուսնություններ	59	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	11	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավայրերում, քառ.մ	49.2	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	177	86	91	pre-school
հանրակրթական	1 480	686	794	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	122	73	49	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	20	5	15	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	6	1	5	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	25 541	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	57	2	55	Athletes, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 509	870	639	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	393	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	13 393	library
թատրոն	-	theatre
համերգ	-	concert
թանգարան	1 048	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	67	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	38	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	21	X	X	medium crime
ծանր	8	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	-	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.